



HANDLÄGGARE/ENHET  
Ekonomisk politik och  
arbetsmarknad  
Anna-Kirsti Löfgren

DATUM  
2012-03-12

DIARIENUMMER  
20120057

ERT DATUM

ER REFERENS

Arbetsmarknadsdepartementet  
103 33 Stockholm

## **LOs yttrande över Ds 2012:3 "Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen"**

LO har givits möjlighet att yttra sig över promemorian "Rättssäkerhet och likabehandling i arbetslöshetsförsäkringen". Promemorian innehåller förslag till ändringar i lagen om arbetslöshetsförsäkring, lagen om arbetslöshetskassor, samt lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. LO tar här ställning till de förslag som presenteras i promemorian.

### **Sammanfattning av LOs ställningstaganden**

LO anser att Sveriges riksdag även fortsättningsvis bör garantera att arbetslösa, för att få arbetslöshetsersättning, inte ska kunna tvingas att bjuda ut sitt arbete till sämre villkor än vad kollektivavtalen anger eller ta arbete där det råder arbetskonflikt eller där förhållandena är ohälsosamma eller farliga.

LO bifaller förslagen angående åtgärder rörande misskötsel av arbets sökandet, förlängande av tiden i arbetslöshet och orsakande av arbetslösheten under förutsättning att det verkligen blir sökaktiviteterna och inte kvaliteten på den skrivna aktivitetsrapporten som granskas och bedöms.

LO hade önskat att förslagets konsekvenser för a-kassornas arbetsbelastning skulle ha uppskattats i promemorian samt en dialog om hur den ökade administrativa bördan ska klaras av.

LO instämmer i att åtgärdsreglerna inom aktivitetsstödet och arbetslöshetsförsäkringen bör samordnas.

POSTADRESS 105 53 Stockholm  
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18  
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28  
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se  
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769  
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

**Landsorganisationen i Sverige**

LO har ingenting att invända mot förslaget om avstängningstidens beräkning.

LO bifaller att känsliga personuppgifter som lämnas i ett ärende behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas under förutsättning att Arbetsförmedlingen, såsom promemorian föreslår, följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd.

LO anser inte att det är av någon större betydelse om det allmänna villkoret för att få arbetslöshetsersättning formuleras som att man står till arbetsmarknadens förfogande eller aktivt söker arbete.

LO har ingenting att invända mot förslaget om att den som inte arbetar eller de senaste sex månaderna har arbetat inom a-kassans verksamhetsområde får uteslutas.

LO har ingenting att invända mot att den sökande i ansökan om arbetslöshetsersättning ska intyga att uppgifterna är riktiga och fullständiga samt förbinda sig att meddela arbetslöshetskassan ändrade förhållanden. LO anser att det är rimligt att underlåtenhet att anmäla att förhållanden av betydelse för ersättningsrätten ändras leder till samma påföljd som lämnande av felaktiga uppgifter. LO anser dock att existerande och nu föreslagna regler i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om arbetslöshetskassor är tillräckliga för att hantera fall då felaktiga uppgifter lämnas till en a-kassa.

LO har ingenting att invända mot förslagen om att även den som har lämnat a-kassan ska kunna fränkännas ersättning eller antalet fränkännandedagar.

LO har ingenting att invända mot förslaget om innehållande av ersättning när det finns sannolika skäl att anta att en sökande inte uppfyller de allmänna villkoren för rätt till ersättning.

### **Paragrafen om vad som är lämpligt arbete tas bort ur lagen om arbetslöshetsförsäkring**

#### *Förslaget*

I promemorian föreslås att paragrafen om vad som är lämpligt arbete tas bort ur lagen om arbetslöshetsförsäkring. I stället föreslås en bestämmelse som upplyser om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om vad som ska anses utgöra lämpligt arbete och giltig anledning att lämna ett arbete eller ett arbetsmarknadspolitiskt program.

I dag regleras i 11 § i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt, om

1. det inom ramen för tillgången på arbetstillfällen tagits skälig hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet samt andra personliga förhållanden,
2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäliga i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförliga företag,
3. arbetet inte hänför sig till en arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärder som är lovliga enligt lag och kollektivavtal, och
4. förhållandena på arbetsplatsen motsvarar vad som anges i författning eller myndighets föreskrifter om åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om lämpligt arbete.

### *LOs ståndpunkter*

Den elfte paragrafen i lagen om arbetslöshetsförsäkring utgör fundamentet för en legitim arbetslöshetsförsäkring. Där fastslås att arbetslösa, för att få arbetslöshetsersättning, inte kan tvingas att bjuda ut sitt arbete till sämre villkor än vad kollektivavtalen anger. Arbetslösa kan inte heller enligt denna paragraf tvingas att ta arbete där det råder arbetskonflikt eller där förhållandena är ohälsosamma eller farliga. Att Sveriges riksdag garanterar detta har hittills varit en självklarhet och dessa fundamentala förutsättningar bör även fortsättningsvis regleras i lag.

LO ser ingen praktisk eller legitim orsak att förändra detta och kan därför inte dra någon annan slutsats än att regeringen har för avsikt att försvaga kollektivavtalen och arbetstagarnas villkor.

### **Åtgärder rörande arbetssökande som orsakar eller förlänger tiden i arbetslöshet**

#### *Förslaget*

I promemorian föreslås nya åtgärder mot arbetslösa som inte lever upp till sina skyldigheter i arbetslöshetsförsäkringen. Åtgärderna delas in i tre grupper rörande misskötsel av arbetssökandet, förlängande av tiden i arbetslöshet och orsakande av arbetslösheten.

När det gäller misskötsel av arbetssökandet likställs att inte aktivt söka arbete med att inte medverka till att upprätta en handlingsplan, inte enligt överenskommelse besöka eller kontakta arbetsförmedlingen eller kompletterande aktör eller inte söka ett anvisat lämpligt arbete. Första gången detta

inträffar ska den arbetslösa varnas. Om det upprepas ska han eller hon stängas av från ersättningen i först 1 dag och därefter 5 och 10 dagar för att femte gången stängas av från ersättningen. Därutöver föreslås en ny regel om att arbetslösa som uppbär ersättning ska redovisa sina sökaktiviteter regelbundet och strukturerat.

När det gäller förlängande i tiden i arbetslöshet blir konsekvenserna större. Den som gör det ska stängas av från rätt till ersättning i 5 ersättningsdagar första gången det inträffar. Nästa gång blir avstängningen 10 dagar och den tredje gången 45 ersättningsdagar. Om något sådant förhållande upprepas en fjärde gång under ersättningsperioden har den sökande inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt har uppfyllt ett arbetsvillkor. Förlänga tiden i arbetslöshet gör man genom att utan godtagbart skäl avvisa ett erbjudet lämpligt arbete eller ett arbetsmarknadspolitiskt program för vilket aktivitetsstöd lämnas. Man kan också genom sitt uppträdande vålla att anställning inte kommit till stånd.

Störst konsekvenser får det att orsaka sin arbetslöshet, vilket betyder att utan giltig anledning ha lämnat sitt arbete eller ett aktivitetsstödsprogram, på grund av otillbörligt uppförande ha skilts från sitt arbete eller att uppträda på ett sådant sätt att Arbetsförmedlingen återkallar en anvisning till ett aktivitetsstödsprogram. Den som gör någonting sådant ska stängas av från ersättning i 45 ersättningsdagar, om inte arbetet eller programmet skulle ha varat i högst 10 dagar. I så fall blir avstängningen 20 dagar. Om något sådant upprepas en tredje gång under ersättningsperioden har den sökande inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt har uppfyllt ett arbetsvillkor.

I promemorian görs bedömningen att systemet för åtgärder i förordningen om aktivitetsstöd bör ses över och åtgärdsreglerna inom aktivitetsstödet och arbetslöshetsförsäkringen samordnas.

#### *LOs ståndpunkter*

LO har tidigare i olika sammanhang uttalat att sanktionerna mot arbetslösa som inte lever upp till regelverket bör ses över så att de blir proportionerliga till olika förseelser.

I dag straffas företeelser, såsom att någon avvisar ett erbjudet lämpligt arbete, eller arbetsmarknadspolitiskt program, utan godtagbart skäl eller uppträder så att en anställning inte kommer till stånd, de två första gångerna med en nedsättning av ersättningen i 40 dagar. För en förseelse som gäller själva arbetssökandet, är straffet en förlust av hela ersättningen, till dess att den arbetslöse kan visa att han eller hon uppfyller villkoren för att få ersättning. Att aktivt söka arbete är visserligen en grundläggande förutsättning för att vara berättigad till arbetslöshetsersättning. Men själva arbetssökandet är

svårt för arbetsförmedlaren att få perfekt insyn i eller reglera exakt hur det ska göras. Här riskerar de arbetslösa alltså att straffas hårt på ganska lösa grunder. Å andra sidan måste arbetsförmedlarna rimligen bli tveksamma till sina egna bedömningar när konsekvensen blir så långtgående och kanske hellre friar än faller i större utsträckning än det är tänkt.

Ersättningstagarna får med det föreslagna regelverket skyldighet att i en aktivitetsrapport redogöra för vad de gör för att lösa arbetslöshetsituationen. Rapporten ska utgöras av en webbaserad blankett som skickas elektroniskt till arbetsförmedlingen. LO anser att det är rimligt att kräva att de som får arbetslöshetsersättning redogör för sitt arbetssökande. Alla arbetslösa kan dock inte förväntas ha lika goda förutsättningar att författa skriftliga rapporter. Det är därför av stor vikt att det inte blir kvaliteten på den skrivna rapporten som granskas och bedöms. De som är ovana eller har svårigheter att uttrycka sig skriftligt bör få stöd i utformandet av rapporten och möjlighet att muntligen komplettera den skrivna rapporten.

Med förslagen i promemorian blir konsekvenserna av att missköta av arbetsökandet, förlänga tiden i arbetslöshet eller orsaka arbetslöshet mer proportionerliga. LO bifaller därför förslagen under förutsättning att det verkligen blir sökaktiviteterna och inte kvaliteten på den skrivna aktivitetsrapporten som granskas och bedöms.

Förslagen kan komma att leda till en ökning av antalet underrättelser till a-kassorna vilket i så fall ökar a-kassornas arbetsbelastning. LO hade önskat att omfattningen av denna ökning hade uppskattats i promemorian samt en dialog om hur den ökade administrativa bördan ska klaras av.

LO instämmer i att åtgärdsreglerna inom aktivitetsstödet och arbetslöshetsförsäkringen bör samordnas. Detta skulle underlättas om aktivitetsstödet betalades ut av a-kassorna.

### **Avstängningstidens beräkning**

I promemorian förslås att om ett förhållande som föranleder avstängning upprepas under pågående avstängningstid ska den nya avstängningstiden inledas vid utgången av den föregående avstängningstiden. Avstängning får inte pågå längre än 112 kalenderdagar räknat från den avstängningsgrundande händelsen eller från utgången av den föregående avstängningstiden. LO har ingenting att invända mot förslaget.

## **Känsliga personuppgifter**

### *Förslaget*

I promemorian föreslås att känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen får behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas, om de har lämnats i ett ärende. Bakgrunden är att ersättningstagare ska erläggas att rapportera sina sökaktiviteter i en aktivitetsrapport som skickas elektroniskt till Arbetsförmedlingen. De arbetssökande kommer alltså själva att välja vilka uppgifter de redovisar och Arbetsförmedlingen kan inte på förhand utesluta att känsliga personuppgifter tas med. Det finns redan idag regler som säkerställer att känsliga personuppgifter hanteras med försiktighet.

### *LOs ståndpunkt*

LO bifaller att känsliga personuppgifter som lämnas i ett ärende behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas under förutsättning att Arbetsförmedlingen, såsom promemorian föreslår, följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetssydd.

## **Stå till arbetsmarknadens förfogande**

### *Förslaget*

Som ett allmänt villkor för rätt till ersättning föreslås nu att man ska stå till arbetsmarknadens förfogande. I gengäld stryks villkoret att man aktivt söker arbete, i detta sammanhang. Därtill föreslås en bestämmelse som upplyser om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om villkor för att en sökande ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

### *LOs ståndpunkt*

LO anser inte att det är av någon större betydelse om det allmänna villkoret för att få arbetslöshetsersättning formuleras som att man står till arbetsmarknadens förfogande eller aktivt söker arbete. Vikten av att aktivt söka arbete understryks i promemorian genom att misskötsel av arbetssökandet föreslås leda till en åtgärd såsom har beskrivits ovan.

## **Att inte arbeta inom kassans verksamhetsområde**

I promemorian föreslås att regeln om att den som inte arbetar eller de senaste sex månaderna har arbetat inom kassans verksamhetsområde ska

uteslutas ändras till att denna person *får* uteslutas. Ett beslut om uteslutning på grund av att medlemmen inte arbetar inom arbetslöshetskassans verksamhetsområde ska gälla från dagen för beslutet. Bakgrunden till förslaget är att det ofta inte är förrän vid arbetslöshet som det visar sig att en person inte har arbetat inom kassans verksamhetsområde och de som är berättigade till ersättning utesluts inte på denna grund. LO har ingenting att invända mot förslaget.

## **Riktiga uppgifter**

### *Förslagen*

I promemorian föreslås att den sökande i ansökan om arbetslöshetsersättning ska intyga på heder och samvete att uppgifterna är riktiga och fullständiga samt förbinda sig att meddela arbetslöshetskassan ändrade förhållanden. Bakgrunden till förslaget är att den sökande i dag inte har någon reglerad skyldighet att anmäla om tidigare lämnade uppgifter ändras.

Det föreslås också att en sökande som låter bli att anmäla ändrad uppgift till kassan om förhållande av betydelse för bedömningen av hans eller hennes rätt till ersättning ska kunna uteslutas som medlem eller fränkännas rätt till ersättning om förutsättningarna för det i övrigt är uppfyllda. Detta är avsett som ett förtydligande och en skärpning av dagens regler där den sökande måste ha lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter för att frågan om uteslutande eller fränkännande ska aktualiseras.

Ett beslut om uteslutning på grund av att den sökande har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter föreslås gälla från den dag omständigheten som ligger till grund för beslutet kom till arbetslöshetskassans kännedom. Det samma ska gälla ett beslut om fränkännande.

Det ska inte vara möjligt att undgå beslut om fränkännande av ersättning genom att självant lämna a-kassan. Under samma förutsättningar som i övriga fall ska en arbetslöshetskassa fränkänna en enskild hans eller hennes rätt till ersättning även efter det att han eller hon har utträtt ur kassan.

Ett fränkännande av rätt till ersättning ska avse minst 45 och högst 195 ersättningsdagar.

### *LOs ståndpunkter*

LO har ingenting att invända mot att den sökande i ansökan om arbetslöshetsersättning ska intyga att uppgifterna är riktiga och fullständiga samt förbinda sig att meddela arbetslöshetskassan ändrade förhållanden. Vidare anser LO att det är rimligt att underlåtenhet att anmäla att förhållanden av be-

tydelse för ersättningsrätten ändras leder till samma påföljd som lämnande av felaktiga uppgifter.

I dag gäller dock att arbetslösa som medvetet, eller grovt vårdslöst, redovisar felaktiga uppgifter till a-kassan förutom att återbetala felaktigt utbetald ersättning och uteslutas från medlemskap ska polisanmälas enligt bidragsbrottslagen. LO anser att straffet härmed riskerar att bli dubbelt och oproportionerligt mot förseelsen. Existerande och nu föreslagna regler i lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om arbetslöshetskassor är tillräckliga för att hantera fall då felaktiga uppgifter lämnas till en a-kassa.

LO har ingenting att invända mot förslagen om att även den som har lämnat a-kassan ska kunna fränkännas ersättning eller antalet fränkännandedagar.

### **Innehållande av ersättning**

Idag finns möjligheter att innehålla ersättning medan det utreds om en sökande har lämnat sitt arbete utan giltig anledning, skilts från arbetet på grund av otillbörligt uppförande eller lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter, men inte om det finns skäl att tro att någon inte står till arbetsmarknadens förfogande eller är anmäld på Arbetsförmedlingen. I promemorian föreslås att en arbetslöshetskassa, utöver i de situationer som nämns ovan, ska få hålla inne ersättning som tillkommer en sökande, om det finns sannolika skäl att anta att han eller hon inte uppfyller dessa allmänna villkor för rätt till ersättning i 9 § i lagen om arbetslöshetsförsäkring. LO har ingenting att invända mot förslaget.

### **Förslag som lämnas utan kommentar**

LO avstår ifrån att lämna synpunkter på promemoriens förslag angående återbetalande av statsbidrag.

Landsorganisationen i Sverige  
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Anna-Kirsti Löfgren